

Tong yulduzi

Vatan yagonadir,

Vatan bittadir!

N:3 (67220)
2019-yil 21-yanvar

www.tongyulduzi.uz

Gazeta 1929-yil 1-avgustdan chiqsa boshlagan

O'zbekiston Respublikasi bolalar va o'smirlar gazetasi

ISSN - 2010-6092

ASL FARZANDLAR – YURTNI SHARAFALAR

Joriy yil 9–15-yanvar kunlari Qozog'istonning Olmaota shahrida 15-Jautikov xalqaro fan olimpiadasi bo'lib o'tdi. Jahonning 18 davlatidan jami 540 nafar bilmili yoshlar ishtirok etgan ushbu nufuzli bellashuv matematika, informatika va fizika fanlari bo'yicha o'tkazilib, unda o'zbek yoshlari 1 oltin, 3 kumush va 7 bronza medalini qo'lg'a kiritdi.

Kuni kecha Islom Karimov nomidagi Toshkent xalqaro aeroportida g'oliblarni kutib olish marosimi bo'lib o'tdi. Unda o'quvchi yoshlar, ustozlar, ota-onalar hamda ommavii axborot vositalari xodimlari ishtirok etdi.

- 1-sinfda o'qib yurgan paytimdanoq matematikaga mehrim bo'lakcha. Shundan buyon bu fan bilan o'zimning yorqin kelajagimni tasavvur qilaman, - deydi tanlovrning oltin medal sohibi, Buxoro davlat universiteti qoshidagi Qorako'l akademik litseyining 3-bos-qich o'quvchisi Abbosbek Sayliyev. - Nasib bo'lsa, kelajakda dunyoning eng ilg'or oliy o'quv yurtlaridan birida o'qib, ona yurtim rivojiga munosib hissa qo'shaman.

USHBU SONDA:

OLTINGA
TENG VAQTINI
qanday
o'tkazyapsiz?

2-bet

O'QUVCHI
FANLARNI YOMON
O'ZLASHTIRMOQDA
BUNGA sabab...

3-bet

GYOTE
NOMIDAGI
MAKTAB

5-bet

Aziz o'quvchilar, hech o'ylab ko'rghanmisiz, osmonda parvoz qila-yotgan temir qanotli samolyot, dengizda og'ir yuk bilan erkin suzib borayotgan mustahkam qayiq, tunda yaqin ko'makchimiz bo'lgan cho'g' lampali chiroqni kim ixtiro qilgan ekan-a? Qo'limizdag'i zamonaviy uyali telefon, har kuni foydalanadiganimiz - kompyuter, radio, televizorni-chi?

OLQISHLANGAN IXTIRO

Ishonamanki, ko'pchililingiz bu savollarning aksariyatiga bemalol javob bera olasiz. Ammo aytmoqchi bo'lganim shuki, yirik ixtiro egalari ham iqtidorini ro'yobga chiqarish uchun o'z vaqtida yetarli sharoit va imkoniyatiga ega bo'lgani, ota-onasi, qolaversa, jonjon yurtining mehri va e'tiborini his qilgani uchun ham ana shunday olamshumul yangiliklarga qo'l ura olgan.

Kuni kecha «Barkamol avlod» respublika bolalar ekologiya va o'lkashunoslik markazida O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vaziri Sherzod Shermatov ixtirochi o'quvchilar yaratgan texnik ishlasmalar bilan yaqindan tanishdi. E'tiborli, namoyishga qo'yilgan ko'plab ijodiy ishlar vazirda juda katta taassurot qoldirdi.

Bugun mamlakatimizda tafakkuri keng, yangilikka intiluvchan, tashabbuskor yoshlarning iste'dodini qo'llab-quvvatlash, ularga g'axmo'rlik qilish, ilm cho'qqilarini zabt etishi uchun kerakli smart-shareto yaratish borasida qator ibratli ishlar amalga oshirilmoqda. Quvonarli, «Barkamol avlod» respublika bolalar ekologiya va o'lkashunoslik markazida robot va dasturlarni ishlab chiqarishni o'rganish imkonini beruvchi «RoboCraft» ixtisoslashtirilgan kurslarining ochilish marosimi doirasidagi tadbir ana shu ezgu maqsad yo'lida tashkil etildi. Namoyish davomida o'quvchilar

o'z qo'llari bilan yaratgan g'aroyib elektromashinalar, zimmasiga ko'p vazifa yuklanadigan dronlar, bir-biridan ajoyib robotlarni ko'rib, beixtiyor ularning tafakkuriga tasannolar aytdik.

Ta'kidlash joizki, «RoboCraft» maxsus kurslardan iborat bo'lib, bu yerda yosh iqtidor egalari malakali ustozlar qo'l ostida elektronika asoslarini bo'yicha kerakli bilimga ega bo'lib, robotlarni yasash va yig'ish, ularning

tashqi dizayni ustida ishlash, dasturlashni o'rganadi. E'tiborli, barcha mashg'ulotlar zamonaviy va ilg'or ta'lim metodlari asosida o'tiladi. Fursatdan foydalaniib, markaz direktori Ma'sumxon Hakimovni suhbata tordidik:

— O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi qoshidagi innovatsiya, texnologiya va strategiya markazi tomonidan xususiy investorlar bilan hamkorlikda tashkil etilgan ushbu kurslar ixtirochi yoshlar iqtidorini ro'yobga chiqarish, ular yaratgan texnik ishlasmalarini zamon talablariga moslashtirish, eng asosiysi, Al Xorazmiy avlodlari yana jahon ilm-fan olamida munosib o'ringa ega bo'lishlari uchun tashkil etildi. Mashg'ulotlarning oson va qiziqarli o'tishi uchun markazimiz barcha zaruri o'quv jihozlari bilan ta'minlandi.

«RoboCraft» ixtisoslashtirilgan kurslarining ochilish marosimida XTV vaziri iqtidorli o'quvchilarga ilmnинг mashaqqatlari yo'lida omad va zafarlar tilab, yaqin kelajakda ular orasidan dunyonli lol qoldiradigan ajoyib ixtirochilar yetishib chiqishiga ishonch bildirdi.

Sa'dullo TURSUNOV

KITOBGA HAVAS

Kuni kecha o'quvchilarim bilan birga Buxoro shahridagi Ibn Sino nomidagi viloyat Axborot-kutubxonasi sayohat uyuştirdik.

Zyo maskani xodimlaridan biri bizlarga kutubxohnaning gazeta-jurnalari, internet, nodir asarlar, maktab o'quvchilari bo'limlari hamda o'quv zallari haqida atroficha ma'lumotlar berib, bolalarni qiziqitqigan savollarga javob berdilar. O'z navbatida, o'quvchilar bu yerda kitoblarining ko'pligini ko'rib, benihoya hayratga tushishdi. Qolaversa, ular o'quv zalida bolalar ensiklopediyalarini birgalikda o'qib, tahlil qilishdi.

Sayohat yakunida o'quvchilarning har biri kutubxonaga a'zo bo'lib, a'zolik guvohnomasini faxr va quvondi bilan qabul qilib oldilar.

Barfiya ASATOVA,
Buxoro shahridagi 24-umumta'lim maktabining
boshlang'ich sinf o'qituvchisi

OLTININGA TENG VAQTNI qanday o'tkazyapsiz?

75 yoshni qarshilab, umri davomida minglab shogirdlarni tarbiyalab, voyaga yetkazgan keksa momom aytadilar:
«Bunday olib qarasak, umr sen yoziib turgan qo'lingdag'i ruchka siyohiga o'xshaydi.

Biz qilayotgan savob va gunoh ishlar hayot zarvaraqlariga qoralanadi. Bu yo'lida ba'zi xatolarga yo'l qo'yamiz. Eng asosiysi, siyohni befoya va keraksiz narsalarga sarflamasak bo'lgani. Bizga in'om etilgan ummi havoga sovurish eng katta yo'qotishdir. Shuning uchun bolam, imkon boricha, oq varaqrlarga dog' tushirmaslikka, uni yaxshi xotiralar bilan bezarmoqqa astoydil harakat qil, yoshligingni bu damlari oltindan ham qimmat. Vaqtini ilm olishga, bilim egallashga sarfla. Zotan, Navoiy hazratlari aytganlaredeki: «Bu dunyoda ilmlar bisyor, lekin ani egallash uchun umrlar ozlik qiladur»...

Momomning shu so'zlarini xotiramdan o'tkarman, ba'zi tengdoshlarimdan xafa bo'lib ketaman. Taassufki, ayrimlar yuqoridaqgi so'zlariga ko'pam a ma'l qilavermaydi. Doimiy ravishda o'qituvchilardan dakki eshitib, yuradigan ba'zi tengdoshlarim uy vazifasini o'z vaqtida bajarmaydi, lekin bahona tayyor. Afsuski, darsimizning ko'p vaqtida ana shu kabi o'quvchilarga tanbeh berish bilan o'tib ketadi. Bilmadim, bunday o'quvchilar maktabga nima uchun kelishyapti ekan? Ochig'ini aytganda, ular, dars tayyorlash or'ninga televizorning oldidan beri kelishmaydi. Buni tanaffus paytida bir-birlari bilan kecha ko'rgan serialini muhokama qilib o'tirishlaridan bilish mumkin.

Bugun texnologiyalari asrida yashaymiz. Hozir qaysi bir uyga kirmaylik, ko'pchilinkin xonadonida zamonaviy televizorlarga ko'zimiz

tushadi. Ayni vaqtda, oynayi jahon orqali berilayotgan o'ta nochor, tomoshabinlarga estetik zavq bermaydigan sayoz va bachkana ko'rsatuvlar, tiyiqsiz va tarbiyasizlik qamragan kulgili dasturlar, milliyligimizдан yiroq seriallar o'smirlarni asosiy maqsadlaridan chalg'itmoqda, deb o'layman.

Biz kabi yoshlarning asosiy kuni maktabda ta'lim olish bilan o'tadi. Bundan tashqari, fanlardan qoshimcha mashg'ulotlarga borish, ovqatlanish, dam olishlarni ham hisoblasak, o'z ustimidza ishlashga juda kam vaqt qoladi. Endi shu vaqtini qandaydir serialarni ko'rish bilan o'tkazganiz qayda-yu, biror foydali yumush bilan mashg'ul bo'lganimiz qayqdagi!

Hayotda qaysi biri bizga ko'proq asqotishi mumkin?

Aziz tengdoshim! Bizga yaratilgan imkoniyatlardan oqilonaga foydalangan holda oltunga teng vaqtimizni ilm olishga sarf etaylik. Har bir kunimiz taassurotlarga boy o'tishi uchun ko'proq kitob mutolaa qilaylik. Biz sog'lon fikrlaydigan, aqli raso, sobitqadam, tafakkuri keng, elimizga munosib vorislar bo'lib yetishmog'imiz kerak.

Dilshodbek RAHMATULLAYEV,
Qashqadaryo viloyati, Yakkabog'
tumanidagi 13-umumta'lim
maktabining 10-sinf o'quvchisi

O'QUVCHI FANLARNI YOMON O'ZLASHTIRMOQDA **BUNGA sabab...**

Yoqutoy NIYOZMUHAMMEDOVA,
poystaxtimizning Sergeli tumanidagi 268-umum-
ta'lum maktabining boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Ba'zida maktab o'qituvchilari bilan ota-onalar o'tasida munozara bo'lib qoladi: bolamizning o'zlashtirishi durust emas, yaxshiroq o'qitsanglar bo'lmaydim? Tarbiyasiga qarasangiz yaxshi bo'lardi, deganga o'xshash. Qizig'i, xuddi shu savolni ota-ona o'qituvchiga, o'qituvchi esa ota-onaga beradi. Vaholanki, bu borada qars ikki qo'ldan chiqishi kerak deb o'layman.

Qariyb, 30 yil maktabda yosh avlodga saboq berdim. Hozir 2-sinfga rahbarlik qilaman. Sinfimizda 19 nafar qiz va 17 nafar o'g'il bola o'qiydi. Shulardan 3 nafari darslarni qiyin o'zlashtiradigan bolalar. Vaqtimni eng ko'p «o'g'irlaydigan»lar ham shular: oddiy diktantni sinf o'quvchilaridan bir marta olsam, bu 3 nafar boladan yana qayta olishga harakat qilaman. Ota-onasiga tez-tez qo'ng'iroq qilib, farzandlari bilan shug'ullanishga vaqt ajratishini alohida iltimos qilaman. Darsdan beziib qolmasligi uchun yengilroq topshiriqlar berib, ozgina harakati uchun yuqoriqoq baho bilan rag'batlantiraman. Lekin bu ishlarning o'zi qiyin o'zlashtiradigan bolani «qulog'idan tortib» yaxshi o'zlashtiradigan holatga keltirish uchun kamlik qildi.

Maktabda o'qituvchining ishi kam emas. U 30-35 nafar bola bilan bir vaqtning o'zida shug'ullanishi kerak. Yangi mavzuni o'tish, daftar tekshirish, uy vazifasini tushuntirish, yana

Kunlarning birida yosh Tomas Edison maktabdan uyg'a keladi-da, onasiga o'qituvchisi berib yuborgan xatni tutqazadi. Xatni o'qib tugatgach, ona birdaniga ho'ngrab yuboradi va ovoz chiqarib o'qiy boshlaydi: «Sizning o'g'lingiz - daho. Bizning maktab uning uchun juda kichkinalik qiladi, unga bivor tuzukroq bilim bera oladigan o'qituvchi ham yo'q, maktabimizda. Yaxshisi, unga o'zingiz ta'lum bering».

Onasi dunyodan o'tib ketgandan keyin ko'p yillar o'tgach, Tomas Edison eski xat-qog'ozlar orasidan o'sha qog'ozni topib oladi. Unda quyidagilar yozilgan edi: «O'g'lingiz - aqli zaif bola. Biz uni boshqa o'quvchilarga qo'shib ortiq o'qita olmaymiz. Shuning uchun uni uyda mustaqil o'qitishingizni tavsija etamiz».

Ana shu «aqli zaif» Tomas Edison keyinchalik o'z asrining eng mashhur kishisiga aylandi. Ilk lam-pochkani u ixtiro qildi.

orada tarbiyaviy mashg'ulot o'tkazguncha ustozning soati adog'iga yetadi. Qolaversa, O'zbekiston Respublikasining «Ta'lum to'g'risida»gi Qonunning 30-moddasida: «Voyaga yetmagan bolalarning ota-onalari yoki qonuniy vakillari ulaming tarbiyasi, maktabgacha, umumiy o'ta, o'rta maxsus, kasb-hunar ta'lumi olishlari uchun javobgar ekanlig'i» belgilab qo'yilgan. Shunday ekan, farzandning ta'lum-tarbiysi koptok qilib o'ynaladigan narsa emas, balki har ikki tomon jiddiy yondashadigan, kuch-quvvatni ayamaydigan muqaddas ishdir. Hatto, Hadisi shariflarda ham: «Ota-onaning farzandiga bera oladigan eng yaxshi narsasi bu go'zal tarbiyadir», deyiladi.

Bola – gul misoli. Agar oila a'zolari uning uy vazifalarini bajarishda ko'maklashmasa, maktabda, o'rtoqlari orasida qanday yangiliklar bo'layotgani, kimlar bilan do'stlashayotgani, umuman, qanday muhitda yashab nafas olayotganidan xabardor bo'lib turmasa, ko'ngliga qo'l suqmasa, bola o'zini atrofdagilar uchun begonadek his qila boshlaydi. Bolalar oila va jamiyatda o'z o'mini topa olmayotganidan qynaladi. Shunday ekan, farzandlarimiz bilan ko'proq muloqot qilaylik, maktab yumushlarida yaqidan yordam beraylik – bu xatti-harakatlarimiz ertaga, albatta, meva berajak.

**Darvoqe,
hikoyamizning boshidagi voqeaga**

**qaytsak. Tomas Edison yillar davomida uning uchun sir bo'lib yotgan xatni o'qigandan keyin bir necha soat o'ziga kelomadi. So'ng o'z kundaligiga quyidagi so'zlarni bitib qo'ydi:
«Tomas Alva Edison aqli zaif, nochor bola edi. O'zining qahramon onasi tufayli u o'z asrining yetuk insonlaridan biriga aylandi».**

BUVIJONGA YORDAM BERDIM, LEKIN...

Bir kuni dugonam Dilnoza meni do'konga birga borib kelishimizni iltimos qildi. Men oyimdan ruxsat so'ranganimda, ular: «Mayli, o'rtog'ing bilan tezda qaytgin», deb tayinladilar.

Men «xo'p» deb dugonam bilan birga ketdim. Do'kon yo'ning narigi betida bo'lgani uchun biroz ushlanib qoldid. Kerakli narsalarni xarid qilgach, qo'lidagi og'ir yuk bilan zo'rg'a odimlayotgan qari buviga ko'zimiz tushdi. U: «Menga yordam beringlar, mana shu narsalarni uyingacha eltili bering», dedi. Shu payt oyimning gaplari esimga tushdi va men yo'q demoqchi bo'ldim-u, lekin buviga rahmim keldi. Dilnoza ikkimiz keksa onaxonning yukini qo'lidan oldik. Ammo ularning uyi ancha olisda ekan, buning ustiga biz tez-tez yurib ketsak, buvi bizga sekinoq yurishni, bizga yeta olmayotganini aytdi. Bu orada qorong'u tushib qoldi. Onaxonni uyingacha kuzatdig-u, ortimizga qaytdik. Uyga yaqinlashganimda, ham Dilnozaning onasiga, ham oyimning xavotirli yuzlari ko'zimiz tushdi. Ular bizni qidirib yurishgan ekan. Bizni ko'rgach, ularning chehrasi yorishdi. «Qayerda yuribsizlar?» degan savolga ikkalamiz ham bo'lgan voqeani aytib berdik. Keyin oyim bilan uyg'a kirdik. Shunda ular hozir hech kimga ishonch yo'qligini, yomon odamlar aynan shunaqa vaziyatlardan foydalanishini, ruxsatsiz ketib qolganimdan qattiq xavotir organiklarini aytib berdilar. Shundan keyin men ruxsatsiz hech qanday ish qilmaslik kerakligini angladim.

Madina TURSUNBOYEVA,

Toshkent shahar, Shayxontohur tumanidagi
59-IDUMning 4-«F» sinf o'quvchisi

Gulsevar do'stlarimizga qish-qirovli kunlarda xonaki gullarni qanday parvarish qilish kerakligi haqida suhbatalashamiz.

GULLARGA HAM MEHR KERAK

Kech kuzda, sovuq tushishidan olin xona gullarining tagini yumshatib, tuprog'ini organik o'g'itga boy tuproqqa almashtirib, unga suv quyib, ikki kun ochiq havoga qo'yiladi. Gullar yaxshi nafas olishi uchun barglarining chang tez-tez artib turiladi. Barglarning chang va kirlari oson ketishi uchun suvgaga yashil sovun solib eritiladi. So'ng shu suyuqlikka botirib olingen yumshoq mato bilan barglar artiladi. Barglar quriguncha kutib, keyin ichkariga olib kiriladi. Gul turgan xona yorug' va iliq haroratda bo'lishi lozim. Bir kunda bir marta, qishda bo'lsa ham xonani shamollatib turish shart. Qish mavsumida tuvakdagi gullar sovuq havo kiradigan darchalar yonidan olib qo'yiladi. Gullar har xil bo'ladi. Ular kam suv ichadigan (kaktus, faktus, geran, aloe, dölfar gul, agava, dekorist) va ko'p suv ichadigan (coreys atirguli, yong'oqbarg, qamishgul va boshqalar)

bo'lishi bilan ham farq qiladi. Ko'p suv ichadigan gullarga asosan ertalab yoki kunduzi suv quyiladi. Kam suv ichadigan gullarga bir haftada bir marta quyiladi. Qish mavsumida ko'pchilik gullarga kechqurun suv quyilsa ildizlari muzlab, qurib qolishi mumkin. Gulni yuzaki parvarish qilish yaramaydi. Unga ham mehr, e'tibor zarur. Ular bilan hatto suhbatalish mumkin. Shundagina u gurkirab o'sadi.

Toshkent, Farg'ona, Surxondaryoda xona o'simliklari ko'pligi jihatdan 1-o'rinda turadi.

Sokina KARIMOVA,
Toshkent viloyati, Yangiyo'li
tumanidagi 50-umumta'lum
maktabining 6-«B» sinf o'quvchisi

Aziz o'quvchilar! Xabaringiz bor «Obuna - 2019» mavsumida «Eng faol maktab», «Eng faol sinf» nominatsiyalari bo'yicha g'oliblar aniqlangan edi. «Eng faol maktab» nominatsiyasida Farg'ona viloyatining Beshariq tumanidagi 44-umumta'lum maktabi jamoasi ham borligi quvonarlidir. Yaqinda muxbirimiz Farg'ona viloyatida safarda bo'ldi. Tumandagi 7-, 26-, 29-, 40-umumta'lum maktablaridagi iqtidorli yoshlar bilan dildan suhbatlashdi.

BESHARIQLIK O'QUVCHILAR

SAFARDA HAMROH YAXSHI

Siz yaxshi bilasiz, oltin vodiysi Qamchiq dovonni orqali ko'tarilib boriladi. Taxminan 5-6 soatlik safar davomida, albatta, kishiga hamroh bo'lgani yaxshi-da.

Men ham yo'lda buvisi bilan safarga otlangan bolakay bilan yaqindan tanishib oldim. Unga maktabdagi o'qishlari, nimalarga qiziqishi, ustozlari haqidagi savollar bilan murojaat qildim.

— Ustozimiz Mohira Hayitmatova rahbarlik qilayotgan sinfimiz juda ahil, — deydi Beshariq tumanidagi 7-umumta'lum maktabining 6-«B» sinf o'quvchisi Samandar Nabijonov.

— Badiiy kitoblar o'qishni yaxshi ko'rman, yana ingliz tili darsini ham. Yaqinda Daniyel Defoning «Robinzon Kruzo» asarini o'qib chiqdim. Ushbu asar menda juda katta taassurot qoldirdi. Uni o'qib, inson hayotda irodali bo'lishi, ko'zlagan maqsadiga yetishi uchun doimo olg'a intilishi kerakligini angladim. Shuningdek, adabiyot, rasm, matematika, texnologiya fanlarini ham yaxshi ko'rman. «Tong yulduzi» gazetasi esa menning eng yaqin hamrohim. Bobojonim va buvijonim: «Qani endi biz ham yosharib qolsak, sen bilan maktabga borsak. Shunday tinch zamonda barcha sharoitlar yaratilgan bilim maskanlarida tahsil olsak», deydilar. Dadam bilan oyim esa men va 3-sinfda o'qiyotgan singlim Dilbarni a'lo baholarga o'qishimiz uchun barcha sharoitlarni yaratib bergenlar.

OBUNADA ENG FAOL

Oppoq qor bilan qoplangan dovondan oshib, Beshariq tumani Xalq ta'limi bo'limiga ham yetib keldik.

44-umumta'lum maktabi tomon yo'li oldik. O'quvchilar jam bo'lgan faollar zalida bolalar qalbida mutolaga havas uyg'otgan maktab rahbari Shahlo Roziqova hamda faol targ'ibotchi, biror o'quvchi she'r yoki maqola yozza, darrov tahririyatimizga maktub yo'llaydigan ustoz Nargiza Yoqubovaga tashakkurnoma va esdalik sovg'alarini topshirildi. O'quvchilar bilan xayrflashayotgan chog'imizda, 4-sinf o'quvchisi Zahro Rustamova yonimizga keldi-da, «Opa, yaqinda maqolam «Tong yulduzi» gazetasida chiqibdi, nasib bo'lsa, bu yil gazetada e'lon qilingan tanlovlarida qatnashib, g'olib bo'lishga harakat qilaman», deya ko'nglimizni tog'dek ko'tardi.

Boshqarma boshlig'i Qanoat Ismatullayeva, o'quvchi-yoshlarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash sho'ba mudiri Farhod Qodirov boshchiligidagi «Eng faol maktab» nominatsiyasida g'olib bo'lgan

JASURBEKNING IXTIROSI

29-umumta'lum maktabining 4-«V» sinf o'quvchisi Jasurbek Jamoliddinov darslarda savollari tanlash imkonini beradigan ajoyib qurilma ixtiro qilibdi. Ushbu moslama tokdan quvvat olgach, soat millari bo'ylab aylanadi va savollardan birining ro'parasida to'xtaydi. Bu esa o'quvchining savolni adolatli tanlashiga imkon beradi. Jasurbekka qurilmani yasashda 8-«V» sinfdagi o'qiydigan opasi Marjona yaqindan ko'maklashibdi. Maktab rahbari Jahongir Madaminov bu ixtirodan xursand bo'lib, o'qituvchilarga undan dars mashg'ulotlarida foydalanishni tavsiya etdi.

Ushbu safarimiz chog'ida Farg'ona viloyati, Beshariq tumanidagi Qashqar, Yangiqo'rg'on, Rapqon, Shaytonko'l, Oqtovuq qishloqlari o'quvchilarining bolalar nashrlariga ixlosi juda yuqori ekanligiga yana bir bor amin bo'ldik.

Nodira NAZAROVA

GYOTE NOMIDAGI MAKTAB

- O'quvchilar,
nemis yozuvchisi va mutaffakiri - Logann
Wolfgang Gyote haqida nimalarni bilasiz? Keling, ushbu
adibning hayot yo'li haqida qisqacha to'xtalamiz.

Gyote 1749-yil 28-avustunda Germaniyanig Frankfurt-Mayn shahrida tavallud topgan. U yangi davr nemis adabiyotining asoschisi hisoblanadi. Gyote sharq she'riyatini yuksak qadrlaydigan ijodkorlardan biri edi. Joriy yilda Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning Germaniyaga kutilayotgan rasmiy tashrifi arafasida maktabimizga logann Wolfgang Gyote nomi berildi, – deya darsni boshladi poytax-

timizning Mirobod tumanining 60-ixtisoslashtirilgan davlat umumta'l'm maktabining 3-«J» sinf rahbari Natalya Pudovchenko. – Bu xabardan juda mammunnimiz, to'g'rimi, bolajonlar?

– Men nemis tilini o'rganishga juda qiziqaman. Ustozimiz Nodira opa Haydarovna har bir darsni qiziqlari tarzda o'tadilar.

Maktabimizda ko'plab tadbirlar o'kaziladi. Masalan, yaqinda rus, nemis xalqlarining milliy urchodatlari aks

etgan ijodiy kecha bo'lib o'tdi. Unda sinfdoshlarim bilan rus va nemis xalq ertaklari asosida sahna ko'rinishi tuyorladik. Bundan tashqari, ilm maskanimizda turli to'garaklar tashkil etilgan. Men darsdan so'ng shaxmat to'garagiga qatnashaman.

Yana badiiy kitoblar o'qishni yaxshi ko'raman, yaqinda M.Y. Lermontovning «Borodino» she'r va ertaklari to'plamini

o'qib chiqdim, – deydi Diyorbek Hakimov.

Ha aytganday, Diyorbekning aytishicha, ustozi

har hafta yakunida darslarni yaxshi o'zlashtirayotgan o'quvchilarga yulduzcha berar va yil oxirida ko'p yulduzcha yig'gan o'quvchi faxriy yorliq bilan taqdirlanar ekan.

Aziz o'quvchilar, nemis tilini chuqr o'rganishni istaysizmi? Unda ushbu ta'l'im

LEARN THE PROVERBS

Read the proverbs and match suitable equivalents.

1 An apple a day keeps the doctor away.	A Sog'lik boylikdan afzal.
2 Crying over split milk, it is no use.	B Sog'lom tanda sog' aql.
3 Healthy mind in a healthy body.	C Bilim kuchdir.
4 Healthy is above wealth.	D Befoya narsaga achinmoqning foydasi yo'q.
5 Knowledge is power.	E Kuniga bittadan olma yegan odam shifokorga bormaydi.
6 Once bitten twice shy.	F Og'zi kuygan qatiqni ham puflab ichadi.

1- E, 2-..., 3-..., 4-..., 5..., 6...

Lesson 3

INGLIZ TILINI O'RGANAMIZ

EXTREME ADJECTIVES

Replace the underlined words in the sentences below with extreme adjectives in the box.

Brilliant, fascinating, awful, exhausted, tiny, boiling, impossible, delicious, furious.

1. Doston is very tired. He did not sleep well.
2. Can I open the window? It is very hot in here.
3. My teacher just called. He is very angry.
4. I find phrasal verbs very difficult to remember.
5. The holiday was very good, but the weather was very bad.
6. How you can live in this room. It is very small.
7. I find history very interesting.
8. Did you cook this? It is very tasty.

Muhammadsharif FAYZULLAYEV

A KIND GIRAFFE

Full fill the gaps with correct answers.

Laughed at, ran away, out of, stopped to

One day, all animals of the forest ... the giraffe. They said « Your neck and legs are very, very long and clumsy. » The giraffe was quite sad and he.... While he was running, he heard a strange voice. He ...find it. He sought, sought and found a pit near there. There was a little rabbit in the pit. She was trying to get free and she was yelling.

Then the giraffe pushed his neck into the pit. He took the rabbit ...there. He saved her. After that nobody laughed at the giraffe. He was very happy!

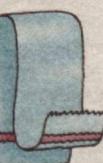
Dilnoza AKROMOVA,
the pupil of school №12 in Qushrabot district Samarkand region

ENGLISH RIDDLES

Which month has 28 days?

What gets wetter as it dries?

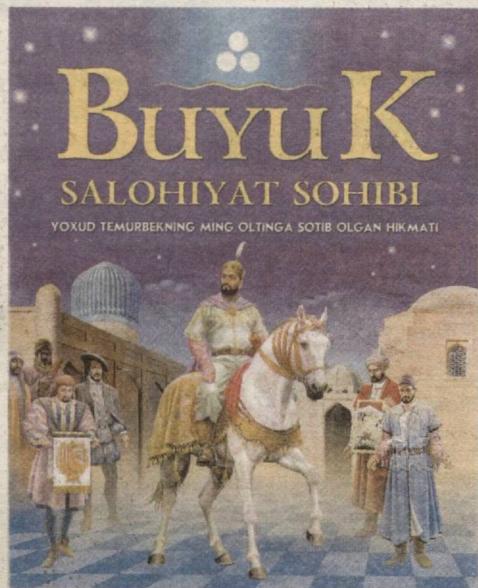

What has a neck but no head?

Ulug' sarkarda bobomiz, buyuk bunyodkor, ilm-fan homisi, Sohib-qiron Amir Temur haqida o'nlab kitoblar turlari tillarda nashr etilgan. Adib To'iqin Hayit esa siz bolajonlarga atab «Buyuk salohiyat sohib» nomli kitobini yozd. Rassom Oy-Zoda Jumaniyoz hikoyalarga mos chiroqli rasmlar chizib, kitobni sizga manzur bo'lismiga harakat qilgan. Bolalar uchun atalgan bu hikoyalar Sizni bobomizning bolalik yillari bilan yaqindan tanishtiradi.

«Qarz» hikoyasini mutolaa qilsangiz, ustoz Mullha Alibek, Shayx Shamsiddin Kulol Temurbekning bir eshitganini o'sha zahoti yodlab olishi, yozishda barchadan ustunligiga tan bergenlariga guvoh bo'lasiz. O'z o'rniда,

Kitob sizning javoningizdan, albatta, joy oladi.

Mahmuda VALIYEVA

QUSHLAR SALOM AYTISHDI

Qushlar keldi o'lkamga,
Fayz-u baraka olib.
O'z salomin aytishdi,
Menga samodan turib.

Tinglab ular ovozin,
Doim zavqqa to'laman.
Ko'rib sirlar parvozin,
Uchishga shay turaman.

Mahliyo ATANAZAROVA,
Qoraqalpog'iston Respublikasi
27-umumta'lum maktabining
6-«B» sinf o'quvchisi

OYOG'ING TOYMASA BO'LGANI

Boshingga, yelkangga qo'nadi,
Ko'ksingga boshini qo'yadi.
Poyingga tiz cho'kar so'ngra u,
El uni yurakdan sevadi.

Oppoq qor yashnatar dilingni,
To'shalib yoritar yo'lingni.
Shunchalar beozor, xokisor,
Yog'ilalar maydalab u takror.

Issiqroq-issiqrqoq o'ranging,
O'zingga mahkamroq suyangan.
Titrama, bu baxting kulgani,
Oyog'ing toymasa bo'lgani!

Nuriniso ATXAMOVA,
Toshkent viloyati, O'rta Chirchiq
tumanidagi 65-umumta'lum
maktabining 6-sinf o'quvchisi

(Davomi. Boshi o'tgan sonlarda)

Aziz bolajonlarim!

Ilhomjon va Temur ismli robot haqidagi ertagimizni davom ettiramiz.

Esingizda bo'lsa, Ilhomjon degan bola o'zi yasagan mashina-robotga shkaf tepasidagi vazadan konfet olib berishini so'raganda, robot bu vazifani bajarmaydi. Chunki, konfetni olish uchun Ilhomjonning oyisi ruxsat bermagan edi-da.

Bolakay bir hiylani ishlamoqchi bo'ldi. O'zi va o'rtog'i uchun onasidan konfet so'rabbolmoqchi bo'ldi.

Temur oyisining oldiga borib:

– Oyijon, og'aynim bilan birga konfet olib yesak maylimi? – deb so'radi.

– Shundaymi?

Qaysi og'ayning?

– Temur degan do'stim keldi. Naringi ko'chada turadi. Hozir chaqiraman, – deya Temurni chaqirdi. – Temur, yudamisan? Ovoz ber!

Shu vaqt eshik ochilib, xonaga robot kirib keldi.

– Men shu yerdama-man. Men Temur ismli ro-botman. Men kon-fet ye-may-man! Robot-lar kon-fet ye-may-di-lar.

Ilhomjonning oyisi qo'rabi ketdi.

Devorni ushlab, hayron bo'lib qoldi.

– Vay o'lay, bu nima? Shaytonmi yoki alvastimi?

Shu ondayoq xonaga bolakayning bobosi, buvisi, dasadi, akasi, opasi yugurib kirishdi. Hamma Temur robotni ko'rib, qotib qolishdi. Temur odam qimirlab, gapirgan sari ular qo'rabi, o'zlarini chetga olishar edi.

– Bu nima? – deb so'radi bobosi.

– Buni qayerdan olding? – so'radi dadasi.

– Ehtiyyot bo'l, seni turtib yubor-

shogirdning ham ilk us-tozini sovg'alar bilan yo'qlab, eslab turishini ham qarz, ham farz ekanini anglaysiz.

«Ming oltinga sotib olingen» hikmat tufayli Temurbekning el dardi bilan yashashga ahd etgani ham tahsinga loyiqliqdir. Yozuvchi To'iqin Hayitning «Haqparvar», «Elyor dehqon», «Jon azizim, yo turopq», «Birinchi g'alaba», «Tilxat» hikoyalarida ham Temurbekning olijanob fazilatlari – sabrliliqi, dovyurakligi juda sodda tilda bayon etilgan.

O'ylaymizki, ushbu kitobni bobo va buvijonlar nabiralar, ustozlar o'z o'quvchilar bilan sevib mutolaa qiladi.

Mehnat fani so'z ochdi, unsiz zahrini sochdi:

– Ali mehnatkash bola va juda diikash bola.

U qushlarni sevadi, inlar qurib beradi,

Qushlarni do'st biladi, uyda mehnat qiladi.

KITOBLAR REJA TUZDI

Alining papkasida liq to'la kitob,
«Meni ochib o'qir» deb, shay turar har tob.
Alining xayolida o'qishdan yo'qdır asar,
Kitoblarin ochmaydi, atrofqa solmas nazar.

Intiq bo'lib kitoblar rosa holdan toyishdi,
Alining odatidan xunob bo'lib qolishdi.
Bir yoqadan bosh chiqarib fikrashishga tushdi,
Adabiyot kitobin xayoli ko'kka uchdi.

– O'quvchiga o'xshamas, nega o'qimas kitob? –
Ustozlarning savoli hanuz qolar bejavob.
Tarix boshladi so'zni: – Ali, katta och ko'zni,
Ikki bahoni olib, uylatirmagin bizni.

Mehnat fani so'z ochdi, unsiz zahrini sochdi:

– Ali mehnatkash bola va juda diikash bola.

U qushlarni sevadi, inlar qurib beradi,

Qushlarni do'st biladi, uyda mehnat qiladi.

Ingliz tili kelib, so'z boshlar ko'krak kerib:

– Meni dunyo sevadi, hamma havas qiladi.

Alining ishi xato, u orqada doimo,

Ma'naviyat so'z qo'shdi, jumboq javobin yechdi.

– Davomatni tushrimas, yaxshi ishi kam emas,
Ali o'rtoqlaridan kitobni hech qizg'onmas.

Uning odobin so'zlab, ko'pitirdi so'zini,

Maqtov yoqib Aliga ko'kda ko'rdi o'zini.

Shundan so'ng Alijonning ishlari ham yurishdi,
Barcha fanlar jam bo'lib, unga yordam qilishdi.

**Nodira QURBONOVA,
Surxondaryo viloyati, Sarosioyo tumanidagi
27-umumta'lum maktabining
ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi**

Shundaymi, Temur?

– Men II-hom-jon bi-lan o'y-nayman. Men II-hom-jon-ning o-g'ay-ni-si-man! Me-ni II-hom-jon ya-sa-gan! Men Te-mur ro-bot-man!

– Bolamiz katta usta bo'lib qoliddi-kul! Ofarin! Buni olimlarga ko'rsatish kerak, – dedi dadasi.

Shu kuni kechasi ancha vaqtgacha robot haqida gaplashildi. Uni Ilhomning xonasi da qoldirishga kelishildi. Buning evaziga Ilhomjon to'polon qilmasligi, vaqtida uxbab, ertalab uyg'organida, darrov turib yuvinishi, ovqatni goldirmsandan yeyishi lozim bo'ldi.

Bolakay hamma shartlarga rozi bo'ldi. Ammo, hozir bitta konfet berishlarini so'radi.

– Ilhomjonga konfet berilsin, – deyishdi uydagilar.

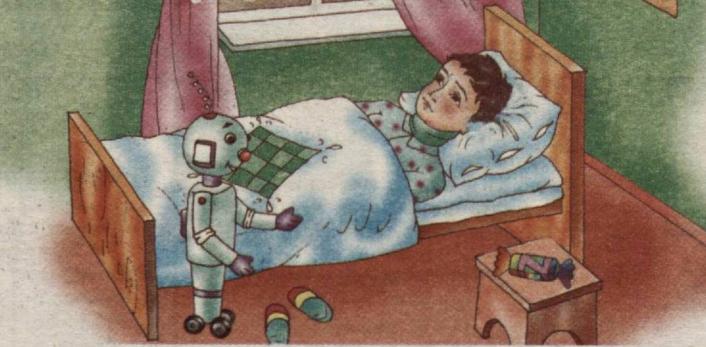
Oyisi shokoladli konfet olib berdi. Ilhomjon uni og'ziga solib, mazza qilib yedi. So'ng uslash uchun karavotiga yotdi. Yoniga robot joylashib o'tirdi. Toza charchagan ekan, darrov uxbab qoldi...

(Davomi bor)

Anvar TOJIYEV

ILHOMJON VA UNING ROBOT DO'STI

(Sarguzasht ertak)

– Yo, tavba! Temir-tersak ham gapiradimi? – dedi oyisi. – Bu shayton emasmi?!

– Singan o'yinchoqlardan ham robot yasash mumkinmi? Bunda bir si bor! – dedi dadasi.

– Ilhomjon, chetroq tur, ustingga yiqilib tushmasin! – dedi opasi.

– Robot ovqat yeydimi? – so'radi buvusi.

– Qo'rqiqlar. Bu temir odamni o'zim yasadim! Robot meniki! U men bilan o'ynaydi. Mana, o'zi aytsin.

JASORATLI O'G'LONLAR

Poytaxtimizning Olmazor tumanidagi 22-umumta'lim maktabida Milliy gvardiya ixtisoslashtirilgan o'quv markazi katta o'qituvchisi, mayor Feruz Latipov hamda o'quv markazi o'quvchisi, serjant Elyor Eshonqulov bilan uchrashev bo'lib o'tdi.

Tadbirda so'zga chiqqanlar har bir bola yoshlikdan matonatli, mard va jasur bo'lishi lozimligini, ular yurtning chinakam himoyachilari ekanini ta'kidladi. Shuningdek, «Yoshlar shijoati» to'garagi a'zolari ustozlari boshchiligidagi O'zbekiston Respublikasi Qurollari Kuchlar davlat muzeiyiga tashrif buyrdi.

X o r a z m

viloyati, Shovot tumanidagi 1-umumta'lim maktabida qator tashkilotlar hamkorligida Vatan himoyachilariga bag'ishlangan tadbiri o'tkazildi.

Tadbirda 2-«A» va 3-«A» sinf o'quvchilari barcha yig'ilganlarga sinf rahbarlari Inobat Ishchanova va Saidra Jumaniyozova rahbarligida tayyorlagan konsert dasturini namoyish etdi. Harbiylarning epchillik bilan bajargan harbiy mashqlari o'qivchilarda katta taassurot qoldirdi.

VATANNI SEVISH,

yurt ravnaqi yo'lida halol mehnat qilish, a'lo baholarga o'qish – o'zini qahramonliklarga tayyorlab borish demak.

Sohibqiron Amir Temuring nabirasi Mirzo Ulug'bek Mavarounnahrga hukmonrik qilg'an 40 yil davomida mamlakatda tinchlik, osoyishtalik barqaror bo'lgani sababli yurtda ilm-fan, madaniyat yuksak taraqqiy etgan. Bunyodkorlikka katta e'tibor qaratilib, ko'hma zamanimiz gullab-yashnagan. Aksincha, urush bo'layotgan yurtlarda rivojlanish ham bo'lmaydi. Shu sabab xalqimiz Vatan himoyachilarini doimo qadrlaydi.

Poytaxtimizning Yashnobod tumanidagi 206-umumta'lim maktabining 3-«A» sinfida ustoz Dilorom Boymatova hamda tumanidagi 212-umumta'lim maktabining 3-«G» sinfida ustoz Shahlo Ataboyeva va 3-«A» sinf rahbari Hilola Normatova tashkillashtirgan «Mard o'g'lolar» mavzusidagi tadbirda ham jippi bolakaylar qalbiga mardlik, jasurlik, Vatanni sevish kabi egzu fazilatlar chugur singdirildi. Bolajonlar ushu tadbirdan olam-olam taassurot oldilar.

A n d i j o n

viloyatining Marhamat tumanidagi 26-umumta'lim maktabida «O'zbegimning mard o'g'lolarasi» nomli bayram tadbiri bo'lib o'tdi.

Uchrashevuga harbiy qism boshlig'i Shahobiddin Usmonov hamda serjant Abdurashid Rahimov boshchiligidagi harbiylar tashrif buyrdi. So'zga chiqqanlar o'quvchilarga ona Vatanimizi yovlardan himoya qilish har bir fuqaroning muqaddas burchi ekanligini alohida ta'kidlab, «Ona yurting omon bo'sa, rang-u ro'ying somon bo'mas» kabi hikmatlarda burchga sadoqatli bo'lishga da'vat etilishini hayotiy misollar yordamida tushuntirdilar. Buning uchun yigit kishi zarurligini jasur va mard o'g'on bo'lishi, qiyinchiliklarni matonat bilan yengib o'tishi mavzusida bayram tadbdirlari bo'lib o'tdi.

TINCHLIK BO'L SIN DUNYODA!

Behruz, Kozimjon va Shavkatjon sportning taekvando turi bilan shug'ullanishadi. Ular tarbiyalanayotgan poytaxtimizning Yashnobod tumanidagi 11-maktabgacha ta'l'im muassasasida turli sport to'garaklari tashkil qilingan. Uning faol a'zolari esa bog'chalarida o'tkazilayotgan tadbir-u, bayramlarda o'z chiqishlari bilan barchani lol qoldirishadi. Yaqindagina 6-guruh tarbiyalanuvchilari tarbiyachi opalar Muhabbat Dehqonova boshchiligidagi tayyorlagan bayram dasturida o'z orzularini amalga oshiribdi. Ha-da, axir bolalikda harbiy kiyim kiyishni istamagan bola bormi?! Xullas, hato qizlar ham saf tortib «Tinchlik bo'lsin!» deya qo'shiq kuylashganida, bo'lajak yosh vatanparvarlari ko'rib quvondik. «Vatan – muqaddas!» deya shiorlarini aytgan bolalar bu tuyg'uni faqat murg'ak qaldba his qilmay, amalda ko'rsatishga intilishdi. «Kim chaqqon, kim epchil?», «Zukkolik o'yini» kabi mu-sobaqaqlarda E'zoza, Gulxumor, Yasmina kabi qizaloqlar sportchi o'g'il bolalardan qolishishmadidi. Zukko bolajonlaming harakatlarini ko'rgan mudirasi Shohida opa Dadaboyeva esa ularni bag'riga olib doimo Vatanga sodiq farzand bo'lishlariga tilak bildirdi.

Feruza ALIMJONOVA,

poytaxtimizning Olmazor tumanidagi 22-umumta'lim maktabining ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi

B a r c h a

bolalar yoshlikdan qahramon bo'lishi ga intiladi. Bu xususiyat har bir xalq, har bir inson tabiatida bo'lib, u xoh o'g'il, xoh qiz bo'lsin buyuk ishlarni amalga oshirishga intiladi. Hatto, ko'pchilik ota-onalar farzandim ulg'ayib, jasorlati yigit bo'lsin, deya dilbandiga Qahramon, Jasur, Botir, Qilich, Temur va Lochin kabi ismlarni qo'yishgan.

Poytaxtimizning Uchtepa tumanidagi 236-umumta'lim maktabining 2-«B» sinf rahbari Dilfuza Sulaymonova tashkillashtirgan tadbirda jippi bolakaylarga qahramonlik, Vatan tuyg'usi, muqaddas burch haqida tushunchalar berildi – Men «Desantchi» she'rini yod oldim, – deydi Bobur Bahodirov. – Desantchi bo'lish uchun epchil, dovyurak bo'lish kerakligini angladim. Kelajakda Vatanining har bir qarich yerini muqaddas bilib, uning haqiqiy himoyachisi bo'laman.

Tadbirda o'quvchilar tomonidan qo'shiq va raqslar ijro etildi.

O'z muxbirlarimiz

VATANPARVAR KİCHKİNTİOYLAR

Bolajonlarimiz MTMdə o'tadigan bayramlarnı juda yaxşı ko'radi. Shu bois ta'lim muassasamızda ko'plab shodiyonalar tashkillashtıramız. Jumladan, «Harbiy vatanparvarlıq» oyligi davomida ham murg'ak qalblarda vatanparvarlık tuyg'usunu uyg'otishga harakat qıldıq.

Oy davomida har bir guruhdagi turli qiziqarli mashg'ulotlar tashkilashtirildi. Tadbirlarga tarbiyalanuv-chilarning ota-onalari, buva-buvilari ham tashrif buyurishdi. Maroqli o'tgan mashg'ulotlarimizda kich-kintoylar she'rlar aytilishdi. Ona Vatan, qudratli Armiyamiz, mard o'g'lonlari haqida qo'shiqlari kuylashdi. Sho'x kuylarga raqsiga tushishdi. Bolakaylarning turli sport o'yinlariga oid badiiy chiqishlari ishtiroychilar olqishiga sazovor bo'ldi. Bolajonlar o'z qo'llari bilan yasanagan bayram sovg'alarini ota-lari, bobolari va akalariga taqdim etdi.

Nodira NIYAZOVA

Toshkent shahar, Yashnobod tumanidaagi 15-maktabgacha ta'lim muassasasi mudirasi

TVOROGLI TOBLAMA

Aziz qizlarjon! Tvorogni inson organizmiga qanchalik foydasi borligidan xabaringiz bor, albatta. Bugun sizlarga ana shu foydalii mahsulotdan yana bir pishiriq tayyorlashni o'rgatamiz.

Buning uchun: 700 gramm tvorog, 4 dona
uxum, 7 oshqoshiq shakar, 2 oshqoshiq smetana,
oshqoshiq kartoshka kraxmali kerak bo'ladi.

Ish avvalida chuqurraq idishga tvorogni, 2 dona tuxum, shakar va kraxmalni solib, mikserda sekin-asta aralashtrimiz. Alohida idishda qolgan ikkita tuxum oqini ikki oshqoshiq shakar bilan qattiq ko'pik holiga kelguncha aralashtrimiz va bu masalliqni tvorogli aralashma ustiga solib, yana bir xil ko'rinishga kelguncha mikser bilan aralashtrimiz. Gaz duxovkasini 180 haroratda qizridirb, o'rtacha qolipni yog'laymiz va masallig'imizni bir xil ko'rinishda tekislab solamiz. Toblama 20-25 daqiqada tayyor-bo'ladi. Uni sovigach, likopchalarga kesib solishingiz mumkin.

YOQIMLI ISHTAHASI

NARGIZA tayvorladi

BO'SH O'TIRMAJ. BOSH QOTIR!

TOPOQIRLIK MASHQI

Quyida ta’riflari bayon etilgan nomlar «Qora» so’zi bilan boshlanadi. Ularni to’liq atamasini qatorlar bo'yicha yozish bilan mashqni hal eting.

1. San'atkor Abduraim Abduvahobovni elga tanitan qino qahramoni.
 2. Ko'z pardasidagi a'zo.
 3. Tanani oftob nurida toplash.
 4. Sirti qalin to'rlangan, tusi och yashil, eti shirin va xushbo'y handalak turi.
 5. Qarg'asimonlar oilasiga mansub parranda, cho'l burguti.
 6. Ba'zi turlari ziynat uchun, ba'zi turlari sershira, nordon mevasisi uchun o'stilradigan xushbo'y buta o'simlik.
 7. Shoxli, yirik chorva hayvoni.
 8. Neftdan benzin, kerosin va gazolin ajratib olingandan so'ng qolgan quyuq suyuqlik.
 9. Xalqimizga mansub «Alpomish» dostoni qahramoni.
 10. Quramit to'pgulli, yo'g'on payoli giyoh.
 11. Kir-adirlarda, g'allazorlarda o'suvchi doni zaharli begona o't.
 12. Qo'zisidasi jingalak yungli mo'yna olinadigan qo'y zoti.

Endi javoblar orqali kataklardagi raqamlar juftini (birinchisi so'z, ikkinchisi harf tartibini anglatadi) harflar bilan almashtirish yo'lli bilan topshiriqni hal eting. Bunda ulardan O'zbekistonda yetishtirilgan salt miniladigan yoki aravaga qo'shiladigan ot zotini bilib olsaz.

Tuzuychi: Foziljon ORIPOV

